
Om Kunskapsmedia

Kunskapsmedia AB är ett mediaföretag som producerar och distribuerar utbildningsprogram på video/dvd/TV till bland annat AV/Mediacentraler, skolor, företag, förvaltningar och organisationer.

Genom pedagogiska program kan man påverka attityder samt engagera och stimulera inlärning av ny kunskap.

Har du tips på filmer vi borde köpa in eller producera?

Kontakta oss på info@kunskapsmedia.se

© Rättigheterna till studiematerialet ägs av Kunskapsmedia AB.

Du har rätt att använda dig av studiematerialet i samband med visning av programmet.

Fjälllämmeln

Kunskapsmedia AB

Tel: 08-545 634 60

E-post: info@kunskapsmedia.se

www.kunskapsmedia.se

Fjälllämmeln

Speltid:	14 minuter
Skolår:	1-5 (Från 7 år)
Ämne:	Biologi, zoologi
Produktion:	© Bo Kristiansson/Vålåbild i samarbete med Kunskapsmedia AB 2006
Svensk distribution:	Kunskapsmedia 2006
Leverans info:	svenskt tal
Film nr:	1094KM

Programmets innehåll

Fjälllämmeln är en art i gnagarfamiljen råttdjur. Den förekommer vanligen i öppna fjällområden och äter vanligtvis gräs och starr. Periodvis förekommer fjälllämmeln i mycket stort antal; då uppträder massvandringar eller s.k. lämmeltåg. Som en följd av det stora antalet fjälllämmeln under sådana år stiger också antalet födda ungar hos rovfåglar som t.ex. fjällvråk och fjälluggla. Även fjällräven föder upp större kullar än vanligt vid goda lämmelår.

I den här filmen får vi lära oss om var fjälllämmeln finns, vad den äter och hur den lever.

Syfte/inlärningsmål

- att presentera fjälllämmeln och hur den lever
- att visa hur fjälllämmeln har anpassat sig till olika miljöer för att överleva
- att förklara vad lämmeltåg är

Mål att uppnå efter genomgången grundskola bl.a.

- Att känna igen och namnge några vanligt förekommande växter och djur samt känna till deras krav på livsmiljö.
- Att kunna delta i samtal om bevarandet av naturtyper och mångfalden av arter.

Bakgrund

Fjälllämmel (Lemmus lemmus) är en art i gnagarfamiljen råttdjur. Fjälllämmeln är en av våra mest välkända gnagare. Inte minst beror detta på de berättelser om lämmeltåg som finns allt sedan Olaus Magnus berättelse från 1500-talet.

Kännetecken: Fjälllämmeln är lätt att känna igen på sin brokiga färg i gult, svart och rostbrunt. Den blir ca 12 - 15 cm lång.

Förekomst: Fjälllämmeln finns vanligtvis på kalfjället och i björkregionen i fjällkedjan. När det är s.k. lämmelår och den ökar starkt i antal, ger den sig på vandring och kan då även finnas i skogsregionerna nedanför fjället.

Föda: Alla slags växter som finns tillgängliga i markskiktet, framför allt gräs, ris, mossor och starr.

Fortplantning: Varierar mycket mellan år. Fjälllämmeln kan vid god födotillgång få 4-5 kullar med 3-6 ungar i varje kull. Honan kan bli könsmogen vid 20 dagars ålder.

Många köttätande djur i fjällen lever till stor del på lämlarna och förökar sig bara de år det finns mycket av dem. Fjälllabben, som är en flyttfågel, kommer på våren och ser om det finns några lämlar; gör det det stannar den, bygger bo och lägger ägg, annars ger den sig av till Norska havet igen. Fjällugglan flyttar över hela det norra fjäll- och tundraområdet i Kanada, Sibirien och Skandinavien. Den stannar för att häcka bara i områden med gott om lämlar eller andra gnagare.

Lämmeltåg

Lämmelår har under vissa perioder inträffat oftare. Fjälllämlarnas har en märklig kapacitet att föröka sig när förhållandena är riktigt gynnsamma. 1963 var ett s.k. lämmelår när stora mängder lämlar sökte sig långt utanför fjällområdet. Varför lämlarna ger sig av är inte helt klarlagt, man tror att när lämlarna blir för många tryter maten. Bristen på hålor där de snabbt kan söka skydd ökar stressen. Situationen blir så småningom ohållbar och lämlarna ger sig iväg. Ekologiskt sett är lämmelåren viktiga. Fjällvråken har goda dagar och den utrotningshotade fjällräven får äntligen en möjlighet att återhämta sig.

Källa: Forskning & Framsteg 8/01, Jägareförbundets hemsida m.fl.

Diskussionfrågor

- Vilken djurfamilj tillhör fjälllämmeln?
- Vilka djur är fjälllämmeln viktig föda för?
- Hur tror man att så kallade "lämmelår" uppstår?
- Vad äter fjälllämmeln?
- Hur gör fjälllämmeln för att skydda sig mot kyla och blåst på vintern?
- Varför är fjälllämmeln viktig för vårt djurliv i norra Sverige?
- Gå till biblioteket och låna böcker eller sök på Internet för att lära dig mer om något av fjälllämmeln. Gör sedan en presentation - i valfri form av t.ex. teckningar, utställning, hemsida eller liknande - för klassen.

Vill du veta mer?

- www.jagareforbundet.se – har information om svenska djur
 - www.nrm.se – Naturhistoriska riksmuseet
 - www.herjedalen.se/kommunfakta/natur - Information om djur i Härjedalen, bl.a. Fjälllämmeln
-